

Bosetninger

Israelske nybyggere har i løpet av de siste tredve årene bygget bosetninger på okkupert palestinsk land. Det bor per i dag rundt 516.000 bosettere i disse bosetningene. Bebyggelsene har blitt fordømt av det internasjonale samfunnet, siden de ligger på okkupert jord og segregerer palestinerne og israelerne. Store deler av Vestbredden, Øst-Jerusalem og Golanhøyden er gjort utilgjengelige for palestinerne. Menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem hevder at over halvdel av alle bosetninger ligger på jord som ble ekspropriert fra palestinske eiere. Bosetningene gjør det ekstremt vanskelig for palestinerne å bevege seg fra sted til sted.

Peripatetisk

Det å gå har ofte blitt forbundet med det å tenke. En filosofisk skole i det antikke Hellas oppkalte man til og med etter det å gå: «den peripatetiske skolen», som betyr «omvandrende». De var en gruppe tenkere som visstnok skal ha hatt omvandrende forelesninger med sin lærer Aristoteles. Andre filosofer med en forkjærlighet for peripatetisk tenkning har vært Immanuel Kant, Ludwig Wittgenstein, Henry David Thoreau, Friedrich Nietzsche og Sokrates. Viktige diktere, særlig innenfor den romantiske diktningen, har også priset spaserturen som viktig for kunsten sin, for eksempel Coleridge, Wordsworth, Baudelaire, Frost og Hölderlin.

Skarpskodd: Fotturen er utgangspunktet for et opprørende anklageskrift.

Gjenstridig skjønnhet

Fjell og dal innbyr mennesker til å tenke i kontraster. Også i Palestina, der friluftens utflukter heter sarha. Advokaten Raja Shehadeh lærte både ordet og turkulturen fra sin bestefar. Overleveringene ble til en bok om palestinske fotturer, gjennomsyret av politisk kritikk:

Hvor vitende mange naturelskere er om hvilken luksus det er å kunne vandrestad i landet man elsket uten sinne, frykt eller utrygghet, bare tumle omkring uten å være hjemmsøkt av politiske diskusjoner, uten frykt for å miste det man har lært seg å elske ...

Når jeg skal anmelde «Til fots i Palestina», leser jeg tilfeldigvis også Arild Stubhaugs gode biografi om Sophus Lie, den norske matematikeren som levde i en norsk brytningstid. En lørdag student Sophus ankommer Moss til fots fra Christiania må han snu på trappa. En bok er glemt igjen i hovedstaden. Han går da de seks milene tilbake, for så å vandre til Østfold-byen igjen. Anstrengeleiene hadde en dypere grunn. Vi kan låne den palestinske forfatterens ord: «Jeg hadde det med å klekke ut ville planer og ideer når jeg vandret i disse åsene.»

God tid er fotturers credo, og dermed en beskjefteigelse for velutdannede og velstående. Fattige mennesker har verken tid eller råd til fottur. De blir jaget omkring som «landstrykere» og «omstreifere». Eiendomsbesittere frykter vagabondens frie utsyn – og lidelsene den veifarende utstråler?

Denne bokas sju vandringer skjer i et sobert tekstlandskap, godt oversatt av Christian Rugstad. Men «oratorium» bør kalles «bedehus» eller «bønnehus» på norsk, og «Thebes» heter Theben.

Middagssolen hadde gjort fjellene i sør til gjennomskinnelige, himmelblå pukler med krusete omriss i silhuett mot himmelen.

Det er urgammel lengsel i det å gå fritt omkring, som vi sier. Det er eventyrenes bevegelse

VANDRING: Raja Shehadeh lærte både ordet og turkulturen fra sin bestefar. En flyktning viser sitt barnebarn Palestina. FOTO: SCANPIX

SAKPROSA

**Raja Shehadeh
Til fots i Palestina**
Oversatt av Christian Rugstad
Aschehoug 2010, 176 sider

(Jeg fant! Jeg fant!). Vandrurismen i de norske fjellene begynte så vidt jeg husker med engelsk overklasse allerede på 1700-tallet, i sporene til gjeterne og driftekarer. Hakk i hæl fulgte de norske nasjonsbyggere, som tenkte sine tanker og sanket sine sagn mens de trakk rundt «i li og fjell [...] ved fjord og fossevell». Ibsen klatret stadig sine koller også i Syd-Italia, og vagantene (lat. *vagare*: gå uten mål) var poeter som noen århundrer tidligere lærte å sko seg på sine rundreiser.

Den som vil få sving på det mentale overskuddet skal strekke på foten. Sannhetssøkende filosofer fra Sokrates til Næss har måttet ta beina fatt for å skjerpe tankens klarhet. Ingmar Bergman bekjempet demonene ved å fuke på dør, «ty dom tåler inte fria luften.» Her i landet har vi tatt vel imot Tomas Espedals «Gå». Det ryktes at forfatteren i sin neste utgivelse vil gå «Imot naturen». Naturen vil svare. Arbeiderklassens framskritt har sin mythos i de lange marsjer, og Gandhis saltmarsj ble en politisk handling som fikk etterfølgere i flere generasjoner.

Landskapets detaljer, menneskenes egenart og historiens spor flyter sammen til et større bilde, et menneskebilde, for den som skrider langsomt fram.

Det gjelder også Raja Shehadehs ferd gjennom det han kaller «det bibelske landskapet». Den palestinske advokaten, som vokste opp i Ramallah, beskriver turomgivelsens virkning som «lindring». Smerten blir å se hvordan krigsmaktene jevner umistelige naturskatter med jorda. Han skriver om «de

slaktede høydene» rundt Jeriko, og om åser som blir druknet i israelsk sement. I dette herjede landskapet er motorveier like effektive avskjæringer som murene; alt sponset av amerikanske dollar.

En dag i 1979 oppsøker advokat Shehadeh matrikkeldirektoratet i Ramallah for å sjekke detaljene rundt en klients

” Det er urgammel lengsel i det å gå fritt omkring.

eiendom. Han blir avvist i døra. Det har kommet nye regler fra de israelske myndighetene, får han vite. Etter denne dagen har det palestinske folket ikke hatt tilgang til sitt eiendomsregister. Beslagleggelsen av registeret var første skritt i det som skulle bli en systematisk annektering og oppstyking av palestinsk jord.

Oslo-avtalen får i boka

gjennomgå for sitt juridiske amatørskap, fordi den israelske bosetningspolitikken ble tatt for lett på. Nordmennene, «nykommere på den internasjonale arena» [sic], utnyttet dessuten palestineres svakhet, gjestfriheten.

Raja Shehadehs skarpskodd betraktninger munner ut i økologisk kritikk. Israelernes avledning av Jordan-elven medfører at Dødehavets vannstand synker med ca. en meter i året. Ikke-israelere nektes adgang til naturreservatene, det som en gang var et fritt utfluktsområde. Søppel flyter i det sårede landskapet. Piggtråder og militæranlegg ødelegger for jordbruk og gammel dyrkningskultur. Menneskene blir krenket i sin relasjon til slektenes jord; fysisk og psykisk presset mot gravens rand.

«Et landskap som forsvinner» er den presise undertittelen på dette opprørende anklageskriftet, som på verdig vis fremmer både skjønnhetens og standhaftighetens sak.

Freddy Fjellheim
bokmagasinet@klassekampen.no